

Афанасій Федорович Луньов
у образотворчому мистецтві

Непересічна особистість А. Ф. Луньов znana в музейно-мистецькому середовищі України та пострадянського простору, перш за все, як фундатора Пархомівського історико-художнього музею. Займаючи скромну посаду сільського вчителя, він був не тільки визначним педагогом, а й колекціонером, музеєзнавцем, мистецтвознавцем.

Понад усе в житті і людині А. Ф. Луньов цінував красу, вершиною якої є гармонія. Внутрішня гармонія життя складається із образів, які здавна людина зберігає і передає засобами образотворчого мистецтва, у музичних та літературних творах. Ця тріада стала переважаючою в його освітньо-педагогічній діяльності і вивела далеко за межі чисто шкільного викладання та краєзнавства.

У 1935 р. він став студентом історичного факультету Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка, але за станом здоров'я закінчив чотири курси у 1939 р. У серпні 1939 р. був прийнятий на посаду вчителя Донецької бібліотечної школи в м. Артемівськ. Лихоліття Великої Вітчизняної війни, перебування у німецькому полоні (жовтень 1941 – травень 1945) стали особливим відголоском у подальшій його долі.

Після закінчення війни, він розпочав педагогічну діяльність учителем історії у Пархомівській середній школі. Незакінчена,

в довоєнний час, освіта привела його у 1947 р. на історичний факультет Харківського університету, повний курс якого він закінчив екстерном у 1949 р.

Його, історика, колекціонера, не могла не привабити місцева історія та культура, захопити ідея збереження місцевих пам'яток історії та мистецтва. Афанасій Федорович розпочав збирати твори живопису, графіки, декоративно-ужиткового мистецтва, нумізматики, предмети старовини, побуту тощо. З цього часу, все життя присвятив організації діяльності музею. До цієї роботи активно залучав учнів. Доклав багато зусиль для встановлення зв'язків з художніми музеями та художниками Радянського Союзу. З 1946 р. почав керувати шкільним гуртком «Юний історик», який у 1950-х рр. реорганізував у мистецтвознавчий клуб «Райдуга». У 1953 р. організував у Пархомівській школі першу музейну колекцію, у 1955 р. в невеликому будиночку колишнього купця був заснований історико-художній музей.

«Райдужани» разом із учителем проводили пошукову роботу, вели широке спілкування за допомогою листування з визначними художниками, провідними музеями Радянського Союзу. Проведена робота в межах села дозволила виявити у місцевих жителів твори мистецтва, якими до сьогодні пишається музей. Це, зокрема, роботи О. А. Іванова, М. О. Ярошенка, В. О. Серова,

С. І. Васильківського, Я. ван Рейсдаля та ін. Ідею створення художнього музею підтримала і група харківських художників, які у 1955 р. подарували музею близько п'ятидесяти творів живопису та графіки.

Педагогічна мудрість та християнська доброчесність учителя дозволила, протягом не одного десятка років, на перші позиції організації діяльності музею поставити учасників керованого ним клубу «Райдуга» — учнів, які, до кінця не усвідомлюючи всю відповідальність, віддано служили справі.

З 1962 р. експозиція музею розмістилася у дев'яти залах першого поверху будинку, а з 1986 р. весь будинок був переданий під музейну експозицію. Того ж року музей отримав статус державного і став автономним відділом Харківського художнього музею.

Формуванню колекції сприяли особисті придбання Афанасія Федоровича у приватних осіб, подарунки художників (Є. В. Вучетича, І. С. Іжакевича, Є. А. Кібрика, С. Т. Коньонкова, Ю. І. Піменова, Б. І. Пророкова, М. М. Ромадіна, М. С. Сар'яна, В. В. Сізікова, В. А. Фаворського, Л. І. Чернова, С. А. Чуйкова, П. А. Шигимаги, К. Ф. Юона та ін.). Частину колекції склали художні твори, що були передані Ермітажем, Музеєм образотворчих мистецтв ім. О. С. Пушкіна (Москва), Дирекцією музеїв

Московського Кремля, Міністерством культури СРСР, Спілкою художників СРСР та УРСР. Серед творів, що складають перлини колекції музею, роботи А. Ю. Архіпова, О. Я. Головіна, О. А. Іванова, М. О. Ярошенка, І. Ю. Рєпіна, В. О. Сєрова, В. В. Маяковського, Я. ван Рейсдаля, А. ван Дейка, П. Пікассо та ін.

Естетичний напрям в педагогічно-музейній діяльності Луньова був провідним. Його захопленість та самовідданість справі сприяла обранню у 1965 р. А. Луньова членом естетичної ради Академії Педагогічних наук СРСР. Визнання діяльності Луньова відзначено і іншими державними нагородами. У 1990 р. А. Ф. Луньову присвоєно почесне звання «Заслужений працівник культури України», у 1995 р. — «Почесний член Всеукраїнської спілки краєзнавців». У 1997 р. він був нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня, а в січні 2004 р. йому була присуджена премія ім. Д. І. Яворницького Всеукраїнської спілки краєзнавців.

Активна освітньо-громадська діяльність А. Ф. Луньова тісно пов'язана з історією організації й функціонування Пархомівського історико-художнього музею та ідеями естетичного виховання шкільної молоді. Високоморальні цінності він намагався виховати на кращих художніх традиціях, творах музики та літератури, але основним засобом виховання обрав мистецтво.

Галерея портретів А. Ф. Луньова достатньо різнобарвна. Портретні образи видатного педагога, музеєзнавця, мистецтвознавця виконані у різних художніх техніках — від живопису і графіки до авторських технік прикладного мистецтва.

Наявність низки портретів говорить як про неординарність особистості портретованого, так і захопленість митців його людськими якостями та їх привабливістю для створення художнього образу.

Автори картин добре знали А. Ф. Луньова, в більшості випадків їх відносини були дружніми, що дало можливість глибоко відчувати його внутрішній світ, познайомитися зі сповідуваними ним життєвими цінностями та принципами.

Втілення образу Луньова в художній формі — це не лише результат дружніх стосунків і симпатій, але і творче покликання митців, яких не могла не зачарувати його внутрішня краса, захопленість і відданість справі, загальнолюдськими принципами, його філософія життя, самопожертва і аскетизм, любов до навколишнього і уміння засвітити вогник добра і любові.

Представлені портрети написані у різні часи художниками, професійними і аматорами, дають можливість представити багатогранність особистості Луньова.

Неменський Борис Михайлович (нар. 1922).

Портрет А.Ф. Луньова. 1967.

Полотно, олія. 57,5 x 48.

Приватна колекція сім'ї Луньових.

Бережний Георгій Миколайович (нар. 1940).
Портрет засновника Пархомівського музею
А. Ф. Луньова. 2002.
Полотно, олія. 60 x 80.
Приватна колекція художника.

Лазаренко Олег Анатолійович (нар. 1961).
Заповіт А.Ф. Луньова. 2004—2005.
Полотно, олія, мозаїчний кольоропис. 78 х 95.
Приватна колекція художника.

Вербук Ніна Семенівна
Портрет А.Ф. Луньова. 2005.
Полотно, олія. 90х70.
Приватна колекція художника.

Чуднов Дмитро Омелянович (1927–2012)

Директор музею с. Пархомівка

Афанасій Федорович Луцьов. 1986.

Папір, олівець.

Приватна колекція.

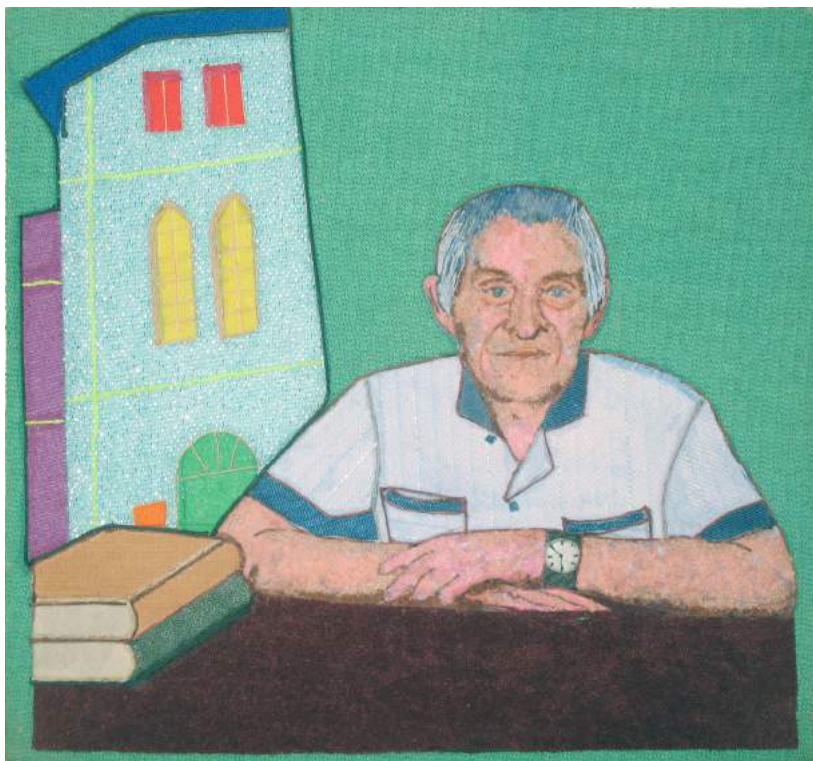

Переяславець Микола Дем'янович (1946–2010).

Портрет А. Ф. Луньова. 1999.

Дерево, інкрустація, маркетрі. 57х45.

Приватна колекція сім'ї Луньових.

Федоряка Михайло Федотович (нар. 1946).

Портрет А. Ф. Луньова. 2002.

Авторська техніка, аплікація, тканина. 21 x 22.

Приватна колекція сім'ї Луньових.

Ім'я Афанасія Федоровича Луньова з плином часу посідає все більш гідне місце в історії культури України. Добра пам'ять, поза усіляким сумнівом, назавжди лишиться вписаною в здобутки вітчизняної педагогіки та музеєзнавства. Приклад його подвижницької діяльності буде надихати не одне покоління на творче, натхненне служіння своїй справі заради краси життя на землі.

А. Ф. Луньов став одним із визнаних засновників сучасної музейної педагогіки в Україні. Ще за життя він був авторитетним фахівцем своєї справи, хоча, можливо, до певної міри, і не отримав належного офіційного визнання. Його широкі творчі стосунки з культурно-мистецькою інтелігенцією, громадськістю та підтримка з їхнього боку були особисто для нього найбільшою нагородою.

Заходи з увічнення пам'яті знаного педагога і музеєзнавця, звернення до його досвіду та усвідомлення значущості його творчої спадщини потрібні як теперішньому, так і майбутньому поколінням. Надання йому особисто (2004) та Пархомівському музею (2005) премії імені Д. І. Яворницького Всеукраїнської спілки краєзнавців — перші щаблі вдячності за багаторічну і плідну музейну, мистецьку, краєзнавчу та педагогічно-виховну діяльність А. Ф. Луньова.

У 2004 р. з ініціативи відомої Харківської художниці Н. С. Вербук для учасників щорічної Міжнародної краєзнавчої конференції молодих вчених була заснована Премія імені А. Ф. Луньова, яку місткinya презентувала у вигляді авторського живописного полотна. 2013 р. вона була вручена вже вдесяте.

Важливою подією у 2008 р. стало надання Пархомівському музею імені його засновника — А. Ф. Луньова та у 2009 році видання за підтримки Асоціації випускників, викладачів і друзів університету ХНУ імені В. Н. Каразіна на його пошану збірки «Афанасій Федорович Луньов. Спогади, документи, матеріали» до 90-річчя від дня народження.

Харківський університет пишається одним із своїх видатних вихованців і завжди підтримує заходи по увічненню його пам'яті. З 2010 р. за ініціативи кафедри історіографії, джерелознавства та археології історичного факультету, за підтримки Асоціації випускників, викладачів і друзів Каразінського університету і Центру краєзнавства імені академіка П. Т. Тронька в університеті вже традиційно щорічно проводиться науково-практичний семінар «Луньовські читання». Для учасників читань (з 2012 р.) Н. С. Вербук започаткувала ще одну Премію імені А. Ф. Луньова.

Афанасій Федорович Луньов у образотворчому мистецтві

Альбом

(Укр. мовою)

Укладач: доц. О. Г. Павлова

Відповідальний за випуск, макет та дизайн: М. В. Проценко

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Історичний факультет

Кафедра історіографії, джерелознавства та археології

Центр краєзнавства імені академіка П. Т. Тронька

Східно-регіональний відділ Центру пам'яткознавства

НАН України та УТОПІК

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,

61022, Харків, майдан Свободи, 4.